

representants consistorials. De fet, aquests sindicats, que comptaven amb un gran suport a l'Escala des dels anys 20, van esdevenir la força hegemònica i, com a tal, van pretendre assumir la direcció i el protagonisme polític i social de la vila. Un exemple d'això fou la vaga general que van convocar el mateix dia 20, secundada de forma majoritària. Mentrestant l'alcalde, Josep Figueras, en un intent de mantenir sota control una situació que esdevenia convulsa i agitada, va ordenar fer un pregó per demanar que tothom que estigués en possessió d'armes de foc les entregués a l'ajuntament. Així ho recullen les memòries de l'escalenc Miquel Quintana Batalla: *"Tota la nit [diumenge 19] hi ha hagut animació al poble. Els homes patrullen pels carrers i vigilen les entrades del poble, tement que entrin els feixistes (...) Arriba en aquest moment el senyor alcalde, que havia anat a Girona a cercar armes (...) Fan un pregó demanant totes les armes del poble. Arriben els jugadors del Girona, però no deixen fer el partit (...) "*³.

Efectivament, la tensió era evident al poble a l'inici de la guerra. Mostra d'això foren els tres incendis provocats a l'església parroquial de Sant Pere entre el 22 i el 24 de juliol. El primer dia, el 22, es va cremar la porta principal i l'entrada, la imatge de Sant Crist i algun altre altar. L'endemà al matí es van incendiar la resta d'altars, inclòs l'altar major i l'harmònim del cor. Finalment, el dia 24, es procedí a calar foc a la sagristia. Aquests fets van ser descrits pel rector Carles Costa al Full Parroquial de final de 1939 *"La Iglesia parroquial de La Escala"*: *"(...) Eran las dos de la tarde del día 22 de julio de 1936, cuando los revoltosos, armados hasta los dientes, sitiaron el edificio y mientras uno abría la puerta principal otro con bidones de benzina subía por la calle para rociarla (...) Aquella misma tarde incendiaron la puerta, el cancel, la venerada imagen de Santo Cristo y algún altar. Volvieron los salvajes el día siguiente, 23, hacia las once de la mañana, para incendiar el altar mayor,*

Josep Figueras Fontdevila
Col. família Figueras

*los demás altares, el armonium del coro (...) No satisfechos aquellos vándalos, el día 24 entraron de nuevo a la sacristía y robaron y saquearon los ornamentos sagrados (...) "*⁴.

Tampoc gaudí de millor fortuna l'església de Sant Martí d'Empúries tot i que Rafel Torres Bofill i Lluís Pujol Massaguer *Muchu*, membres de l'associació Amics de l'Art Vell i líders destacats de la "revolució escalenca", van aconseguir, el 23 de juliol i pistola en mà, impedir que es cremés. Efectivament, patí severes destrosses els dies 28 de juliol i 3 d'agost, malgrat les gestions realitzades per Bosch Gimpera i Emili Gandia, responsables de les excavacions d'Empúries i, novament, pels components de l'associació Amics de l'Art Vell, alguns dels quals eren membres de la CNT i del Comitè Antifeixista. El mes de novembre seria incendiada per membres de la Centúria Ferrer i Guàrdia, que s'havien instal·lat al poble després del bombardeig de Roses del 30 d'octubre. La capella de Cinclaus també va sofrir la mateixa dissort⁵.

Els religiosos de la població, en canvi, tingueren millor sort que els temples. El 21 de juliol, el comitè ordenà l'expulsió de les monges del convent del carrer de la Torre, essent confiscada la finca. Mossèn Carles Costa Albert escriu: *"Expulsión de las monjas del Convento de la Sagrada Familia por orden del Comité Rojo (...) El Comité les franqueó su salida, sin ningún asalto ni atropello"*. Pel que fa als capellans, mossèn Gaspar Bosch va poder abandonar la vila; Salvador Sans, el mossèn de Sant Martí d'Empúries, fou traslladat en cotxe a casa seva, a Medinyà, pels mateixos milicians de l'Escala, i mossèn Costa, juntament amb la seva neboda Cristina, va ser allotjat pel comitè en una casa confiscada del Port d'en Perris, can Llobet. Durant la guerra els oficis religiosos foren prohibits i s'hagueren de realitzar de forma clandestina o en altres municipis, com fou el cas del casament de Josep Sabadí Foix i Maria Dolors Solés Duran,

³ QUINTANA, MIQUEL, "Altres apunts de vacances (estiu del 1936). Arxiu de Maria Quintana.

⁴ Full Parroquial desembre de 1939. Arxiu Jordi Piqué.

⁵ COLOMEDA, LLUÍS, opus cit.

⁶ Ídem.